

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS KENDELSE (Anden Afdeling)

28. november 2013*

»Præjudiciel forelæggelse — Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder — adgang til effektive retsmidler — juridiske personer, der handler med gevinst for øje — retshjælp — manglende forbindelse med EU-retten — Domstolen åbenbart inkompetent«

I sag C-258/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af 5ª Vara Cível de Lisboa (Portugal) ved afgørelse af 13. marts 2013, indgået til Domstolen den 13. maj 2013, i sagen:

Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio Lda

mod

Instituto da Segurança Social IP,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Silva de Lapuerta, vicepræsidenten, K. Lenaerts (refererende dommer), samt dommerne J.L. da Cruz Vilaça, J.-C. Bonichot og A. Arabadjiev,

generaladvokat: P. Mengozzi

justitssekretær: A. Calot Escobar,

idet Domstolen, efter at have hørt generaladvokaten, har besluttet at træffe afgørelse ved begrundet kendelse i overensstemmelse med artikel 53, stk. 2, i Domstolens procesreglement,

afsagt følgende

Kendelse

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«).
- 2 Denne anmodning er blevet fremsat i forbindelse med en tvist mellem Sociedade Agrícola e Imobiliária da Quinta de S. Paio Lda (herefter »Sociedade Agrícola«) og Instituto da Segurança Social IP (herefter »Instituto«) vedrørende sidstnævntes afslag på at bevilge førstnævnte retshjælp.

* Processprog: portugisisk.

Retsforskrifter

EU-retten

Direktiv 2003/8/EF

- 3 Femte betragtning til Rådets direktiv 2003/8/EF af 27. januar 2003 om forbedret adgang til domstolene i grænseoverskridende tvister gennem fastsættelse af fælles mindsteregler for retshjælp i forbindelse med tvister af denne art (EFT L 26, s. 41, berigtiget i EUT L 32, s. 15) har følgende ordlyd:

»Dette direktiv tager sigte på at fremme anvendelsen af retshjælp i forbindelse med grænseoverskridende tvister for alle, der ikke har tilstrækkelige midler, hvis en sådan hjælp er nødvendig for at sikre reel adgang til domstolene. Den almindeligt anerkendte ret til adgang til domstolene bekræftes også ved [chartrets artikel 47].«

- 4 Det personelle anvendelsesområde for retten til retshjælp er defineret som følger i artikel 3, stk. 1, i direktiv 2003/8:

»Fysiske personer, der er involveret i en tvist, som er omfattet af dette direktiv, har ret til passende retshjælp med det formål at sikre, at de har reel adgang til domstolene på de betingelser, der fastsættes i dette direktiv.«

Portugisisk ret

- 5 Lov nr. 34/2004 af 29. juli 2004, som ændret ved lov nr. 47/2007 af 28. august 2007 (herefter »lov nr. 34/2004«), fastsætter ordningen for adgang til domstolene og gennemfører ligeledes direktiv 2003/8 i portugisisk ret.

- 6 Artikel 7, stk. 3, i lov nr. 34/2004 bestemmer:

»Juridiske personer, der handler med gevinst for øje, og enkeltmandsvirksomheder med begrænset ansvar har ikke ret til retshjælp.«

- 7 Den portugisiske lovgivning fritager imidlertid juridiske personer, der handler med gevinst for øje, og enkeltmandsvirksomheder med begrænset ansvar, som er insolvente eller i færd med en omstrukturering af virksomheden, for betaling af omkostninger og afgifter ved retssager.

Forelæggelsesafgåelsen og de præjudicielle spørgsmål

- 8 Sociedade Agrícola er en juridisk person, som handler med gevinst for øje, og som har hjemsted i Lissabon (Portugal).
- 9 Selskabet fremsatte den 15. januar 2013 en begæring til den kompetente myndighed, Instituto, om fri proces med fritagelse for retsafgift og andre procesomkostninger og med udpegelse og betaling af en advokat, idet det blev anført, at selskabet ville iværksætte et søgsmål for et beløb på 52 500 EUR.
- 10 Instituto afviste imidlertid nævnte begæring om retshjælp med den begrundelse, at juridiske personer, der handler med gevinst for øje, i henhold til artikel 7, stk. 3, i lov nr. 34/2004 ikke har ret til retshjælp.

- 11 Sociedade Agrícola anlagde sag til prøvelse af den af Instituto trufne afgørelse ved 5ª Vara Cível de Lisboa med påstand om, at Domstolen forelægges en præjudiciel anmodning med henblik på, at der tages stilling til fortolkningen af chartrets artikel 47.
- 12 Ifølge den forelæggende ret har Domstolens dom af 22. december 2010, DEB (sag C-279/09, Sml. I, s. 13849), betydning for afgørelsen af tvisten i hovedsagen. Den er dog af den opfattelse, at der er behov for en afklaring af denne dom for så vidt angår juridiske personer, der handler med gevinst for øje.
- 13 Under disse omstændigheder har 5ª Vara Cível de Lisboa besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:
- »1) Er [chartrets artikel 47], som knæsætter retten til en effektiv domstolsbeskyttelse, til hinder for en national bestemmelse, som udelukker juridiske personer, der handler med gevinst for øje, fra retshjælp?
- 2) Skal [chartrets artikel 47] fortolkes således, at retten til en effektiv domstolsbeskyttelse er sikret, når national ret i en medlemsstat, selv om den udelukker juridiske personer, der handler med gevinst for øje, fra retshjælp, automatisk fritager dem for omkostninger og afgifter forbundet med søgsmål, hvis de er insolvente eller er i færd med en omstrukturering af virksomheden?»

Om Domstolens kompetence

- 14 I henhold til artikel 53, stk. 2, i Domstolens procesreglement kan Domstolen, når det er åbenbart, at den ikke har kompetence til at behandle en sag, til enhver tid efter at have hørt generaladvokaten beslutte at træffe afgørelse ved begrundet kendelse uden at fortsætte sagens behandling.
- 15 Denne bestemmelse skal bringes i anvendelse i denne sag.
- 16 Ifølge Domstolens faste praksis kan Domstolen inden for rammerne af en præjudiciel forelæggelse i henhold til artikel 267 TEUF udelukkende fortolke EU-retten inden for grænserne af de kompetencer, som den er blevet tildelt (jf. dom af 5.10.2010, sag C-400/10 PPU, McB., Sml. I, s. 8965, præmis 51, og kendelse af 6.6.2013, sag C-14/13, Cholakova, præmis 21).
- 17 De præjudicielle spørgsmål vedrører fortolkningen af chartrets artikel 47.
- 18 I denne forbindelse bemærkes, at chartrets anvendelsesområde for så vidt angår medlemsstaternes virke er defineret i chartrets artikel 51, stk. 1, hvorefter chartrets bestemmelser kun er rettet til medlemsstaterne, når de gennemfører EU-retten (dom af 26.2.2013, sag C-617/10, Åkerberg Fransson, Sml., EU:C:2013:105, præmis 17).
- 19 Denne bestemmelse bekræfter således den faste retspraksis, hvorefter de grundlæggende rettigheder, der er sikret ved Unionens retsorden, kan anvendes i alle situationer, der reguleres af EU-retten, men ikke kan anvendes uden for sådanne situationer (jf. i denne retning kendelse af 14.12.2011, forenede sager C-483/11 og C-484/11, Boncea m.fl., præmis 29, og Åkerberg Fransson-dommen, præmis 19 og den deri nævnte retspraksis).
- 20 Når en retlig situation ikke henhører under EU-rettens anvendelsesområde, har Domstolen ikke kompetence til at træffe afgørelse herom, og de af chartrets bestemmelser, der eventuelt er blevet påberåbt, kan ikke i sig selv danne grundlag for denne kompetence (jf. i denne retning kendelse af 12.7.2012, sag C-466/11, Currà m.fl., Sml., EU:C:2012:465, præmis 26, og Åkerberg Fransson-dommen, præmis 22).

- 21 Forelæggelsesafgørelsen indeholder imidlertid ikke noget holdepunkt for at antage, at fortolkningen eller anvendelsen af en anden EU-retlig bestemmelse end chartrets bestemmelser er genstand for tvisten i hovedsagen (jf. kendelser af 7.2.2013, sag C-498/12, Pedone, præmis 14, og sag C-499/12, Gentile, præmis 14, samt kendelse af 8.5.2013, sag C-73/13, T, præmis 13).
- 22 Direktiv 2003/8 foreskriver nemlig ikke ydelse af retshjælp til juridiske personer (jf. DEB-dommen, præmis 43), hvorfor det for det første bemærkes, at dette direktiv ikke finder anvendelse på tvisten i hovedsagen.
- 23 For det andet er det væsentligt at fastslå, at til forskel fra den sag, som gav anledning til DEB-dommen, hvori Domstolen fortolkede chartrets artikel 47 i forbindelse med en erstatningssag anlagt mod staten i henhold til EU-retten, indeholder forelæggelsesafgørelsen ikke noget holdepunkt for at antage, at Sociedade Agrícola har indgivet en begæring om retshjælp i forbindelse med en retssag om beskyttelse af rettigheder, som tilkommer selskabet i henhold til EU-retten.
- 24 Under disse omstændigheder må det fastslås, at det er åbenbart, at Domstolen ikke har kompetence til at besvare de af 5ª Vara Cível de Lisboa forelagte spørgsmål.

Sagens omkostninger

- 25 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Det er åbenbart, at Domstolen ikke har kompetence til at besvare de præjudicielle spørgsmål, som 5ª Vara Cível de Lisboa (Portugal) har forelagt ved afgørelse af 13. marts 2013 (sag C-258/13).

Underskrifter